

Становище

от

доц. д-р Яна Георгиева Стоенчева
катедра „Недвижима собственост“

Университета за национално и световно стопанство – град София

Относно: дисертационен труд на докторант Нели Атанасова Димитрова от Икономически университет – Варна, „Стопански факултет“, катедра „Бизнес, инвестиции, недвижими имоти“

1. Обща информация

Становището е изготвено в изпълнение на заповед № РД-06-109/24.06.2025 г. на Ректора на Икономически университет – Варна за формиране на Научно жури за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. „Икономика“, научна специалност „Икономика и управление (строителство и недвижима собственост)“ по обявена процедура от Икономически университет – Варна.

Тема на дисертационния труд: Устойчиво строителство в България

2. Общо описание на дисертационния труд: Представеният дисертационен труд отговаря на изискванията, определени член 56, ал. 2 от Правилника за развитие на академичния състав в Икономически университет – Варна. Той е в обем от 294 страници и включва увод, три глави, заключение, използвана литература и приложения.

3. Публикации, свързани с дисертационния труд: По темата на дисертационния труд докторантката е направила три самостоятелни научни публикации – в това число две научни статии и един научен доклад, което е достатъчно за да добият известност основни моменти от изследването. Основно внимание заслужава фактът, че са разгледани основните принципи на устойчивото строителство с оглед на новите предизвикателства в глобален мащаб. Направен е сполучлив опит да се сравнят някои от най-широко известните определения за устойчиво строителство и да се преодолее фрагментарния подход, който преобладава при тълкуване на понятието „Устойчиво строителство“. Предложена е нова обобщава формулировка, която със своята яснота и балансираност позволява да се обхванат голям брой аспекти на устойчивото строителство.

4. Научни постижения в дисертационния труд: В дисертационния труд докторантката е показала ерудиция, умение да изследва, да оценява и да търси нови решения, които да дадат стабилен фундамент за превръщане в реалност на идеята за устойчиво строителство. Съществува яснота от гледна точка на очакваните ползи и

предвидимост що се отнася до възможните трудности, необходимите усилия, потребната времева рамка и ресурсна осигуреност, за да се отговори на сложните взаимодействия на фирмено и на институционално ниво за постигане на пълната гама от полезни ефекти, свързани с устойчивото строителство. Отделено е необходимото внимание на ценностната система вградена в нормативната база осигуряваща устойчиво строителство в България и в Европейския съюз.

Нееднократно е подчертано личното становище на авторката по обсъжданите въпроси. Внимателно е проучено мнението на други автори по обсъжданата тема.

Използваният времеви интервал при анализа в ретроспекция е напълно достатъчен за разкриване на трайни закономерности. Използваните източници на емпирични данни са надеждни. Представените таблици и графики са подходящо избрани и съществено допринасят за убедителното звучене на изказаните експертни становища по разглежданите въпроси. Специално внимание заслужава трета глава на дисертационния труд, в която са представени възможности за усъвършенстване на устойчивото строителство в България. Цитирани са добри практики постигнати в Белгия по отношение на сертифицирането на сградите. Този процес отдавна е получил нормативна основа в България, но практическата реализация все още не е на необходимото ниво. Енергийната ефективност на сградите е проблем с непреходното значение и за това издаваните сертификати в Белгия са с 10 годишен срок на валидност и съдържат препоръки за бъдещо подобряване. Този вид оценка е неразделена част от документите, необходими за продажба, дарение или отдаване под наем на недвижим имот. Впечатляващо е, че има домове с положителен енергиен баланс, тоест те произвеждат повече енергия отколкото потребяват. В този контекст докторантката предлага създаването на българска система за сертифициране на устойчивото строителство. Акцентува се върху екологичните аспекти на строителството и е създадено лого за новата система. Чрез него се подчертава синергията между екологичен, социален и икономически ефект. Представени са критериите за получаване на такъв сертификат и неговите степени според постигнатите резултати. Набелязани са мерки за създаване на условия за професионално образование и обучение в областта на устойчивото строителство на базата на сравнение на учебни планове на магистърски програми в български и чуждестранни висши училища. Генерирана е уникална авторска магистърска програма.

5. Съответствие на автореферата с изискванията: Авторефератът реално отразява постигнатото в дисертационния труд. Той съдържа необходимите структурни компоненти съобразно възприетите добри практики в това отношение.

6. Приноси в дисертационния труд: Приемам изцяло формулираните от автора теоретични и приложни приноси.

7. Констатирано ли е плагиатство ?: Не ми е известно да е констатирана някаква форма на плагиатство в дисертационния труд и в публикациите, свързани с него.

8. Препоръки и въпроси: Като препоръки могат да се споменат:

- Приносителите постигнати в дисертационния труд би могло да се групират на теоретични и практически.

Забележки: В представения дисертационен труд могат да бъдат забележани някои незначителни несъвършенства, които са от технически характер. Например:

- Във фигура 2.2. на стр. 68 липсва легенда и мерна единица;
- В таблица 2.3. на стр. 87 е достатъчно, че знак % присъства в заглавния ред. Не е необходимо той да присъства в клетките на таблицата.
- Таблица 2.6. на стр. 91 е озаглавена: „Темп на изменение на основните показатели“, но в нея се представя динамиката с помощта на абсолютни величини. Темпът е относителна величина за динамика, отразява развитието или прираста и обичайно е в %.

Въпроси: Към авторката на дисертационния труд имам следния въпрос:

Към принципите за устойчиво строителство се споменават: сигурност, безопасност, възможност за рециклиране, минимална енергоемкост и т.н. Как могат те да се съчетаят след като в известна степен са трудно съвместими. Например някои практики за изграждане на жилища от слама, от глина, от дърво или от комбинация на тези материали дават възможност да се постигне добра енергийна ефективност, екологичност, конкурентна цена, но не гарантират пределна стабилност при пожари и други природни бедствия, не са особено трайни във времето и не са подходящи за изграждане на многоетажни сгради?

9. Заключение: Като имам предвид безспорните качества на дисертационния труд убедено предлагам на уважаемото Научно жури на Нели Атанасова Димитрова да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. „Икономика“, научна специалност „Икономика и управление (строителство и недвижима собственост)“

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679

Автор на становището: ... /доц. д-р Яна Стоянова/

София, 05.08.2025

Становище

Вх. № ФД-1343/29.08.2025

за придобиване на образователна и научна степен „доктор”

Тема на дисертационния труд: „Устойчиво строителство в България”

Автор: Нели Атанасова Димитрова – докторант по докторска програма „Икономика и управление (строителство и недвижима собственост)” на Икономически университет – Варна.

Научен ръководител: доц. д-р Катя Антонова

Член на научното жури: доц. д-р Людмила Михайлова, катедра „Бизнес развитие и иновации” при Русенския университет „Ангел Кънчев”, научна специалност „Икономика и управление”.

Основание за написване на становището: Заповед на Ректора на Икономически университет – Варна № РД-06-109/24.06.2025 г. и Решение на научното жури от 30.06.2025 г. при проведено първо заседание.

1. Общо представяне на дисертационния труд

Съгласно изискванията на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България, дисертационният труд е представен във вид и обем, съответстващи на специфичните изисквания на първичното научно звено. Съдържанието и структурата съответстват на нормативната уредба и добрите практики в областта на изследването. Дисертационният труд е с общ обем от 294 страници и е структуриран във въведение (4 страници), основен текст в три глави (195 страници), заключение (4 страници), списък на използваната литература (29 страници) и приложения (55 страници). Основният текст съдържа 26 таблици и 57 фигури. Списъкът на използваните литературни източници обхваща 268 позиции, от които 80 заглавия на научни публикации и 188 електронни източници (уебсайтове).

Предоставен е и автореферат, в който са изложени основните моменти на направеното изследване и постигнатите резултати. В автореферата е посочена справка за приносите на дисертационния труд. Представени са публикациите на докторанта по темата на дисертационния труд. Публикувани са 3 самостоятелни рецензирани научни разработки, от които две статии и един доклад. Статии са публикувани в индексирани и реферирани научни списания в България.

Всички посочени публикации имат отношение към темата на дисертационния труд и отразяват моменти от дисертационните изследвания на г-жа Нели Димитрова.

2. Публикации и участие в научни форуми

Съгласно количествените изисквания по чл. 35, ал. 1, т. 1-4 от Правилника за развитие на академичния състав в ИУ-Варна, публикациите и участието в научни форуми отговарят на

минималните национални изисквания за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, съгласно чл. 2б, ал. 2 и ал. 3 на Закона за развитие на академичния състав в Република България. По група показатели „Г“ – г-жа Нели Димитрова има 30 точки, натрупани по следните показатели – статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томовете. Трите самостоятелни научни публикации (2 статии и доклад на научен форум) се зачитат всяка с по 10 точки.

3. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

В представения дисертационен труд на г-жа Нели Димитрова присъства научноприложно решение на реален практически проблем. Получените резултати от направените изследвания в дисертационния труд показват, че поставените в него цел и задачи, са решени. Анализът на строителния сектор в България, и в частност на инициативите, свързани с устойчивостта на сградите, показват, че е налице необходимост да се прилагат нови подходи към проектирането, строителството, управлението и деконструкцията на сградите и инфраструктурните обекти.

След проучване на наличната литература от български и чуждестранни източници относно същността и основните характеристики на устойчивото строителство в контекста на концепцията за устойчиво развитие, прави впечатление опитът за авторова дефиниция на понятието, която обхваща в пълнота процесите, стоящи зад този термин.

Резултатите от проведеното емпирично изследване относно състоянието на устойчивото строителство в България кореспондират с резултатите от извършените проучвания на международен аспект. Основните предизвикателства, които срещат строителните предприятия, са по-високите първоначални инвестиции, липсата на последователна нормативна уредба, ограничената политическа и финансова подкрепа, недостигът на квалифицирани кадри и ниските нива на осведоменост сред населението от ползите от устойчивото строителство. Всичко това възпрепятства широкото приложение на устойчивото строителство въпреки неговите доказани предимства.

Потвърдено е, че внедряването на добри международни практики по примера на Белгия, където енергийните характеристики на сградите задължително се оценяват при продажба, наем или извършване на подобрения по имотите, може да бъде модел за създаването на национална база данни за недвижими имоти в България. Всички предложени решения са фокусирани към провеждането на целенасочени политики и инвестиции, които могат допълнително да ускорят прехода към устойчиво строителство.

Структурата и съдържанието на дисертационния труд съдържат всички елементи и представят решения на проблеми, както от научна, така и от практическа гледна точка. Авторефератът коректно отразява основните моменти от дисертационното изследване.

От лексикална и стилова гледна точка, дисертационният труд е много добре издържан.

4. Идентифициране и оценяване на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд

В дисертационния труд са посочени 5 научно-приложни приноси, които са формулирани коректно и кореспондират с представените проучвания и резултати.

5. Констатирано или неконстатирано плагиатство в дисертационния труд и автореферата

Прегледът на предоставените – дисертационен труд и автореферат, както и декларацията от дисертанта показват, че разработките са лично негово дело и липсват данни за плагиатство.

6. Критични бележки и препоръки

Нямам съществени бележки към дисертанта. Препоръчвам на г-жа Нели Димитрова да задълбочи своята работа в изследваната област, като обхване и връзката между стратегическата ориентация на строителните предприятия и устойчивото строителство.

7. Въпроси към дисертанта

Направените проучвания и заключения провокират към дисертанта следния въпрос: Как трансферът на знания и успешни модели от водещи европейски държави може да ускори прехода към по-устойчив строителен сектор в България?

8. Заключение

Представеният дисертационен труд „Устойчиво строителство в България“, с автор Нели Димитрова отговаря на изискванията за присъждане на ОНС „Доктор“ съгласно ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ, както и на утвърдените изисквания на Икономически университет – Варна.

Съобразно всичко изложено по-горе давам своята **положителна оценка** за дисертационния труд и да предлагам на неговия автор да бъде присъдена образователната и научна степен „Доктор“ в професионално направление 3.8 **Икономика**.

01.08.2025 г.

Изготвил становището:

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679

(доц. д-р Людмила Михайлова)

СТАНОВИЩЕ

Вх. №

РА 20-1466/16.09.2025г

на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по обявена процедура от Икономически университет – Варна по професионално направление 3.8. „Икономика“, докторска програма „Икономика и управление (строителство и недвижима собственост)“

1. Обща информация

- изготвил становището: доц. д-р Тодор Стоянов Райчев, катедра „Бизнес, инвестиции, недвижими имоти“, Икономически университет – Варна (ИУ – Варна), хабилитиран в професионално направление 3.8. „Икономика“, научна специалност „Икономика и управление (Иновации в строителството)“
- основание за написване на становището: Заповед № РД-06-109/24.06.2025 г. на Ректора на ИУ – Варна за назначаване на състава на научното жури и решение на научното жури от първото заседание проведено на 30.06.2025 г.
- автор на дисертационния труд: Нели Атанасова Димитрова
- тема на дисертационния труд: „Устойчиво строителство в България“

2. Общо представяне на дисертационния труд

Общото ми впечатление по отношение на така представения във вид и обем дисертационен труд, и използваната в него научна информация е положително.

Актуалността на избраната тема произтича от разбирането за ролята на устойчивото строителство като важен процес, който успява да съчетае екологичните, социалните и икономическите аспекти при проектирането, дизайна, изграждането, експлоатацията и последващото разрушаване на сградите и инфраструктурните обекти, и същевременно от създаването в Европейския съюз редица документи и законодателни актове, според които държавите-членки да се водят в усилията им за постигане на въглеродна неутралност до 2050 година. В тази връзка *обект на изследване* е устойчивото строителство в България, разглеждано в контекста на неговото развитие, регулация и прилагане в практиката на българските строителни предприятия. *Предмет на изследване* са развитието на устойчивото строителство и системите за сертифициране на устойчивостта на сградите, влиянието на европейското и националното законодателство върху етапът на развитие на устойчивото строителство, както и възможностите за адаптация и прилагане на международни добри практики в България с цел популяризиране на концепцията и осигуряване на по-добро качество на живот за бъдещите поколения. *Научната цел* на дисертанта е да изследва състоянието на строителните предприятия у нас и да се предложат пътища за увеличаване размера на устойчивите строежи на национално равнище. В допълнение е необходимо да се анализира и проследи състоянието на устойчивото строителство в България, като се предложат конкретни стъпки за неговото усъвършенстване и популяризиране. *Авторската теза* съдържа твърдението, че съществуват възможности за по-широко приложение на устойчиви практики в дейностите на строителните предприятия на територията на България, както и за увеличаване на броя на сертифицираните сгради по някой от съществуващите международни стандарти. Възможността за нарастването на броя на сертифицираните сгради зависи от наличието на стимулиращи политики, институционална подкрепа, информираност на участниците в строителния процес и пазарното търсене. За инвеститорите устойчивото строителство предлага конкретни

ползи като по-висока стойност на имотите, по-ниски експлоатационни разходи и по-добър достъп до финансиране.

В изложението на дисертацията проличава задълбочен теоретичен и емпиричен анализ. Използвани са подходящи основни *методи на изследване*, като индукция и дедукция, анализ и синтез, сравнение и анкетно проучване. Изследването обхваща периода 2013 – 2023 година.

Като *ограничителни условия*, при които е разработен дисертационният труд са посочени времеви ограничения, породени от наличността на статистически данни.

Предвид изложеното, считам, че дисертационният труд на Нели Димитрова отговаря на изискванията на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България.

3. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд, мнение относно коректността на автореферата на дисертационния труд и лексикалната и стиловата характеристика на текста

Представеният дисертационен труд е в обем от 294 страници и като структура съдържа увод (4 стр.), изложение в три глави (195 стр.), заключение (4 стр.), използвана литература (29 стр.) и приложения (56 стр.). Използваната литература включва 268 източника (включително 188 интернет сайта), от които 86 на кирилица (включително нормативни документи) и 182 на латиница (включително нормативни документи), което показва много добро познаване на българската и световната, научна и специализирана литература по разглежданата проблематика. За илюстриране на информацията в изложението са изведени 26 бр. таблици и 57 бр. фигури, които кореспондират със съдържанието.

В *първа глава* са разгледани теоретико-методологични аспекти на устойчивото строителство. Извършен е задълбочен анализ на съществуваща специализирана литература относно концепцията за устойчивото строителство. Изяснени са различни дефиниции на български и чуждестранни автори и международни организации за понятията „строителство“, „устойчивост“, „устойчиво развитие“ и „устойчиво строителство“. Разгледани са основните принципи на устойчивостта, за да се проучат потенциалните възможности за нейното прилагане в сферата на строителството. На тази основа е извършено авторово прецизиране на понятието „устойчиво строителство“ за целите на дисертационния труд. Анализирани са популярните в международен план системи за сертифициране на устойчивото строителство, които могат да бъдат прилагани по време на планирането, дизайна, строителството, експлоатацията, поддръжката, обновяването и евентуалното разрушаването на сградата. Разкрити са съществените им особености и са съпоставени предимствата и недостатъците на всяка от тях. Установена е необходимостта от създаването на единна международна система за оценка на устойчивите характеристики в строителството. Установен е потенциал за създаването на българска система за сертифициране на устойчивостта на сградите в отговор на другите страни, част от Международния съвет за устойчиво строителство, които вече са предприели подход да използват собствени системи. Поставен е акцент върху европейското законодателство и неговото влияние върху националната политика в областта на устойчивото строителство. В резултат на проведения анализ на нормативната уредба в областта на устойчивото строителство дисертантът стига до извода, че се работи в посока на въвеждане на изисквания, свързани с различните аспекти на устойчивия подход, но все още липсва единна нормативна разпоредба, която да обедини всички показатели, характеризиращи устойчивото строителство.

Във втора глава е представен анализ на устойчивия подход за реализиране на проекти в сектор „Строителство“ в България. За целта са използвани както количествени, така и структурни показатели. Извършеният анализ на строителния сектор в България обхваща периода 2013 – 2023 г., като фокусът е насочен към проследяване на нивата на БВП в България, измененията и тенденциите в пазара на труда, нивата на средната годишна работна заплата в сектора и сравнението ѝ с тази за страната, размер на преките чуждестранни инвестиции, брой на строителните предприятия през разглеждания период, както и преглед на инвестиционната активност през последните 10 години. Констатира се, че въпреки динамичните изменения на пазара, свързани с фактори като икономическа конюнктура, регулаторна среда и технологични иновации, и сътресенията предизвикани от COVID-пандемията, строителният сектор се отличава с устойчивост, гъвкавост и адаптивност към промените на външната среда. Извършен е анализ въз основа на проведено анкетно проучване относно използването на устойчиви практики в строителните компании в България. Резултатите от него показват, че доминацията на изцяло пазарен подход в строителството в България, липсата на активна жилищна политика и регулация на строителните дейности възпрепятстват процеса по въвеждането на екологични и устойчиви практики в сектора. От друга страна, въпреки отсъствието на стимули от страна на правителството за сертифицирането на сградите и ясно разработена законова рамка, се наблюдава увеличаване на броя на сертифицираните сгради в страната, което оказва влияние и върху пазара на недвижими имоти. Според дисертанта, ниското жилищно строителство е най-предпочитаното за прилагането на устойчиви практики. Аргументите в тази посока са по-малкия мащаб на проектите, осигуряващ гъвкавост при дизайна и изпълнението и строителните работи, повишеното търсене на устойчиви решения от страна на клиентите и възможностите за субсидиране в жилищния сектор, особено за ниско строителство. Установяват се пет основни фактора, които възпрепятстват в най-голяма степен строителните компании в България в стремежа им да преминат към устойчиво строителство, а именно – непоследователното законодателство, нестабилната политическа обстановка в страната, недостигът на квалифицирани специалисти, както работници, така и мениджъри, и липсата на платежоспособност от страна на клиентите. Дисертантът счита, че все повече компании ще се насочат към зелени проекти, като преодоляването на финансовите и регулаторни бариери ще играе ключова роля в ускоряването на този процес. Секторът демонстрира силна ангажираност към устойчивостта и очакванията на дисертанта са това да доведе до значителни икономически, екологични и социални ползи в дългосрочен план. Представен е анализ на състоянието на устойчивото строителство в международен контекст. Извършена е съпоставка между развитието на устойчивото строителство в строителния сектор в България и съответните практики в други държави. Очертани са основните тенденции и се представени прогнози за бъдещото му развитие. Дисертантът заключава, че въпреки нарастващото глобално внимание към устойчивите подходи в строителството, тяхното прилагане в българския контекст все още се намира в начален етап. Независимо от това, при наличие на адекватни инструменти, стратегически политики и насочени усилия, както строителният сектор в България, така и на международно ниво, има потенциала да постигне забележителни резултати и устойчив напредък в посока по-широко и ефективно прилагане на добри практики в близко бъдеще.

В трета глава се изследват възможности за усъвършенстване на устойчивото строителство в България. Представена е класация на 100 града от цял свят, които се отличават с активни усилия за реализиране на устойчиво развитие. Акцент се поставя

върху потенциала на добрите практики да бъдат адаптирани към българския контекст, с оглед на местните условия. Анализирани са добри практики от Белгия с цел адаптирането и внедряването им в строителния сектор на България като: извършване на оценка и сертифициране на енергийните характеристики на сградния фонд; създаване на уебсайт, съдържащ паспорти на всички жилища; залагане на конкретни срокове за извършване на реновация на жилищата, с оглед на повишаването на енергийните им характеристики; необходимост от създаването на специализиран контролен орган, който да следи за наличието и валидността на издадените EPC сертификати, както и да насърчава тяхното по-широко приложение.

Според дисертанта, частичното възпрепятстване на интеграцията на устойчивите принципи в строителната практика и затрудненията при реализирането на устойчиви проекти в България се дължат основно на липсата на официално приета национална система за екологична оценка на сградите. С цел преодоляване на тези и други предизвикателства пред сектора, е предложена системата BEST (Bulgarian Ecological Standard for Three-Dimensional Construction), която включва утвърдени добри практики, заимствани от разгледаните в първа глава международни системи, като някои от критериите за проектиране и експлоатация на сградите са адаптирани към националните особености и действащата нормативна уредба в страната. Сред очакваните ползи от прилагането на такава национална система за сертифициране на устойчивостта на преден план излизат стимулирането на устойчиви практики в процесите на проектиране и изграждане, подобряването на качеството на сградната среда и здравето на обитателите, оптимизираното използване на природни и енергийни ресурси, създаването на възможности за обективно сравнение, мониторинг и публична отчетност на устойчивите характеристики на сградите.

Предлагат се мерки за създаване на условия за професионално образование и обучение в областта на устойчивото строителство. В тази връзка е разработена магистърска програма за професионално образование в областта на устойчивото строителство. Извършено е проучване на предлаганите програми, в ОКС бакалавър и ОКС „магистър“, в сферата на устойчивостта в Европа. Анализът е стеснен и фокусът е поставен само върху програмите, които в най-голяма степен съответстват на нуждите на бизнеса и практиката. Предложена е програма за придобиване на ОКС „Магистър“ с наименование „Устойчиво строителство и енергийна ефективност“, насочена към подготовката на специалисти в областта на устойчивото и енергийно ефективното строителство, която обхваща набор от дисциплини, осигуряващи необходимите знания, умения и компетенции за успешно професионално реализиране както на българския, така и на международния пазар на труда.

Положително впечатление прави извеждането *в края на всеки от параграфите на първа, втора и трета глава* на съдържащите се в тях основни изводи и обобщения.

В *заключението* са обобщени постигнатите резултати от изследването.

Изследователската теза е защитена, поставената пред дисертационния труд цел, респективно научно-приложни задачи са изпълнени и следователно изследването е завършено успешно. Дисертантът демонстрира задълбочени познания в областта на устойчивото строителство.

На основание на направените по-горе констатации, считам, че по структура и съдържание, дисертационният труд съответства на изискванията на чл. 34, ал. 2 и ал. 3 от ПРАСИУВ, Раздел II – Условия и ред за придобиване на образователна и научна степен „доктор“.

Авторефератът е изготвен в обем от 40 страници. Основното съдържание включва обща характеристика на дисертационния труд, последвана от кратко представяне на най-съществените моменти от проведеното научно изследване. В края са представени приносите на разработката и публикациите по темата. Авторефератът отговаря по структура, съдържание и обем на задължителните изисквания.

Лексиката и стилът, използвани от дисертанта в дисертационния труд, са научни.

4. Идентифициране и оценяване на научните и научноприложните приноси в дисертационния труд

Представената справка за приносите оценявам като коректна и реално отразяваща постигнатите теоретични и практически резултати в дисертационния труд.

По мое мнение, сред тях ясно се открояват следните видове приноси:

а) *научнотеоретични (първият и вторият принос):*

- На база на осъществен подбор и аналитично представяне на същността и основните системи за сертифициране на устойчивото строителство е изведена авторова дефиниция за устойчиво строителство.

- Изчерпателно е представено и анализирано европейското законодателство в областта на устойчивото строителство, както и неговото влияние върху националната ни политика в тази област.

б) *теоретико-методологичен (третият принос):*

- Въз основа на проведена анкета е извършена оценка за състоянието на устойчивото строителство в България, и паралелно аналитично е представено неговото състояние в други държави.

в) *научноприложни (четвъртият и петият принос):*

- Чрез взаимовръзка между разгледаните в дисертационния труд системи за сертифициране, основни разпоредби в европейското и/или българско законодателство, принципи на националната ни политика в областта на устойчивото строителство, проведената анкета и запознаване с добри практики е предложена примерна българска система за сертифициране на устойчивото строителство.

- Въз основа на аналитичен преглед и систематизация на състоянието им, са предложени мерки за създаване и/или подобряване на условията за професионално образование и обучение в областта на устойчивото строителство у нас.

5. Публикации и участие в научни форуми:

Нели Димитрова участва в процедурата с общо 3 броя самостоятелни научни публикации отразяващи съществени моменти от съдържанието на дисертационния труд – 2 статии на английски език и 1 доклад представен на международна научно-практическа конференция, публикувани в специализирани нереферирани издания с научно рецензиране и редактирани колективни токове. *С това дисертантът изпълнява количествените изисквания по чл. 35, ал. 1, т. 1-4 от ПРАСИУВ и отговаря на минималните национални изисквания за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, съгласно чл. 2б, ал. 2 и ал. 3 на Закона за развитие на академичния състав в Република България.*

6. Констатирано или неконстатирано плагиатство в дисертационния труд и автореферата

Няма доказателства за констатирано плагиатство в дисертационния труд и автореферата. Литературните източници, включително нормативната материя, са

използвани добросъвестно в проведеното изследване. Това се твърди и от подписаната и приложената към документацията за процедурата по защитата декларация за спазване на изискванията за авторското право от дисертанта по отношение както на тях, така и за оригиналността на дисертационния труд и публикациите към него.

7. Критични бележки и препоръки

В представения дисертационен труд на дисертанта Нели Димитрова не констатирам теоретични, логически и методически грешки. Допусната е неточност при формулирането на ограниченията на изследването, които следва да се прецизират във вида – Времеви ограничения на изследването, породени от *липсата на достатъчно* статистически данни.

Препоръчвам на дисертанта да разшири своите проучвания по въпросите, свързани с прилагането на устойчивото строителство като ключов инструмент за ограничаване на неблагоприятните екологични последици, повишаване на общото ниво на енергийна ефективност и оптимизиране използването на природните ресурси в страната.

8. Въпроси към дисертанта

Разглежданата проблематика провокира следните *въпроси*:

- Като резултат от проведеното изследване как виждате ролята на местните власти в подкрепа на устойчивото строителство в България?

- Каква роля играят добрите практики от други държави в разработването на предлаганата от Вас система за сертифициране на устойчивото строителство и как осигурявате тяхното успешно интегриране при действащите условия в България?

9. Заключение

Дисертационният труд на тема „Устойчиво строителство в България“ с автор Нели Атанасова Димитрова притежава оригинален научно-приложен характер. Той съответства на изискванията за самостоятелно изследване и съдържа важни изследователски резултати и конкретни идеи с теоретично и практическо значение. Отчитайки положителните качества на дисертационния труд, считам, че той напълно отговаря на изискванията и критериите от ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав в ИУ – Варна за придобиване на образователна и научна степен „доктор“.

Всичко това ми дава основания да дам положителна оценка на дисертационния труд и да предложа на членовете на уважаемото научно жури да присъдят на дисертант Нели Атанасова Димитрова образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. „Икономика“, докторска програма „Икономика и управление (строителство и недвижима собственост)“.

09.09.2025 г.
гр. Варна

Подпис: ..

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679

(доц. д-р Тодор Райчев)